

Tatiana JELEAPOVA

MUZICA CORALĂ BULGARĂ CA MEDIU DE COMUNICARE INTERCULTURALĂ ȘI FORMARE A ATITUDINILOR MUZICAL-ESTETICE

CZU:78.087.68(=163.2)

<https://doi.org/10.52603/rec.2024.35.18>

Rezumat

Muzica corală bulgară ca mediu de comunicare interculturală și formare a atitudinilor muzical-estetice

Muzica poate fi un mijloc de comunicare interculturală, întrucât arta muzicală este o manifestare a ideilor societății, o expresie a experienței sale și reunește cultura diferitelor popoare, necesitând cunoașterea elementelor culturale caracteristice pentru a fi parte a procesului de interpretare și creație muzicală. Articolul evidențiază problemele de formare a relațiilor muzicale și estetice prin intermediul muzicii corale bulgare. În prezent, la nivel școlar are loc procesul de introducere a componentei etno-culturale, decisiv pentru asimilarea, conservarea și dezvoltarea patrimoniului cultural și consolidarea comunicării interetnice. Patrimoniul etno-cultural al unui popor include: cultura materială, simboluri și sărbători, tradiții și obiceiuri, teatru, artă, ritualuri și ceremonii, limbă și folclor, cultură muzicală și coregrafie. Într-un mediu multinațional, este important să se promoveze respectul pentru alte culturi, ceea ce afectează valorile estetice ale elevilor. Educația etno-culturală ca proces pedagogic integral de transmitere a tradițiilor populare, normelor sociale și valorilor culturale către generația tânără este parte integrantă a procesului de formare a personalității, influențând dezvoltarea morală, mentală și fizică a acesteia. În acest articol concluzionăm despre rolul din ce în ce mai important pe care îl are în reglementarea relațiilor interculturale în Republica Moldova și a interacțiunii multiculturale.

Cuvinte-cheie: muzică bulgară, educație muzicală, comunicare interculturală, creație orală, tradiții.

Резюме

Болгарская хоровая музыка как средство межкультурной коммуникации и формирования музыкально-эстетических взглядов

Музыка может использоваться как средство межкультурного общения, поскольку музыкальное искусство является проявлением идей общества, выражением его опыта и сближает культуры разных народов, предусматривает знание характерных культурных элементов, чтобы стать составной частью музыкального интерпретирующего и творческого процесса. В статье освещены вопросы формирования музыкально-эстетических отношений посредством болгарской хоровой музыки. Музыка рассматривается как основной канал взаимодействия, делаются выводы о ее возрастающей роли в регуляции межкультурных отношений в Республике Молдова. На уровне школьного образования сегодня происходит процесс включения этнокультурного компонента, который имеет решающее значение для усвоения и сохранения болгарского

го культурного наследия и развития межнационального общения. Этнокультурное наследие народа состоит из следующих структурных компонентов: материальная культура, символы и праздники, традиции и обычаи, театр, искусство, ритуалы и церемонии, язык и фольклор, музыкальная культура и хореография. Важно прививать учащимся уважение к другим культурам в поликультурной среде, что не может не отразиться на формировании эстетических взглядов. Этнокультурное воспитание как целостный педагогический процесс передачи молодому поколению традиций, социальных норм и культурных ценностей народа является неотъемлемой частью процесса формирования личности, влияющего на ее социальное, нравственное, умственное и физическое развитие.

Ключевые слова: болгарская музыка, музыкальное воспитание, межкультурная коммуникация, устное творчество, традиции.

Summary

Bulgarian choral music as a means of intercultural communication and the formation of musical and aesthetic attitudes

Music can be used as a means of intercultural communication, since the art of music is a manifestation of the ideas of a society, an expression of its experience and unites the cultures of other peoples, requiring knowledge of those characteristic cultural elements that can be used by the ability to be part of the musical interpretive and creative process. It is important to teach schoolchildren and students respect for other cultures in a multinational environment, which affects the aesthetic values of students. The article highlights the issues of the formation of musical and aesthetic relations through Bulgarian choral music. Today, at the school level, there is a process of introducing the ethnocultural component, which is crucial for the assimilation, preservation and development of the Bulgarian heritage and strengthening interethnic communication. The ethnocultural heritage of the people consists of the following structural components: material culture, symbols and holidays, traditions and customs, theatre, art, rituals, ceremonies, language and folklore, including musical culture and choreography. Ethnocultural education as an integral educational process of transferring traditions, social norms, and cultural values of the people to the youth is an integral part of the process of personality formation, affecting its social, moral, mental and physical development. Conclusions are drawn about its increasing role in the regulation of intercultural relations in the Republic of Moldova.

Key words: Bulgarian music, musical education, intercultural communication, oral folk art, traditions.

Abilitatea artei muzicale de a-l înălța pe om, de a realiza cele mai sublimе aspirații ale sufletului, de a oferi ideilor și emoțiilor noblețe și spiritualitate, bucurie și delectare estetică, a fost întotdeauna un subiect de reflecție filosofică și de cercetare științifică. Și în epoca revoluțiilor în știință, misterul străvechi al magiei muzicii, frumusețea și spiritualitatea ei rămân încă inexplicabile (Мазель 1965: 225-263).

Începând cu a doua jumătate a secolului al XX-lea, a existat un interes crescând pentru alte culturi, ceea ce implică însușirea creativă a tradițiilor muzicale caracteristice altor naționalități. Una dintre cele mai importante activități ale Organizației Națiunilor Unite la începutul secolului XXI a fost reprezentată de programele de promovare a unei culturi a păcii, în diseminarea căreia un rol deosebit le revine cadrelor didactice și intelectualității creatoare. La etapa actuală, omenirea se confruntă cu necesitatea de a-și forma o nouă viziune asupra lumii, în care primordial este respectul pentru normele morale, existența armonioasă, capacitatea de a integra cunoștințele într-o imagine unificată a lumii, nevoia de autoperfecționare și autoexprimare prin activități creative. Acest lucru, la rândul său, solicită transformarea individului într-o persoană creativă, capabilă să înțeleagă unicitatea proprie și unicitatea celui alt, conștientizând că nu este nimic mai important decât viața umană (Матонис 1988: 88).

Educația interculturală se axează pe promovarea valorilor și specificului oricărei etnii, rase sau religii în contextul mai larg al valorilor universale și pe evidențierea oportunităților concrete de transgresare a granițelor care definesc specificul diferitelor arealuri culturale. În primul rând, este vorba de redarea realității sociale formată din elemente diverse (grupuri, indivizi, interese etc.). Sensibilizarea elevului la această realitate multiplă este o condiție indispensabilă pentru o abordare eficientă a conceptelor proprii educației interculturale. Cerlat menționează că, din perspectiva educației interculturale, realitatea trebuie redată din perspective diferite, permițând coexistența unor versiuni care reflectă diversitatea reală a punctelor de vedere într-o societate pluralistă. Pe axa diversității educației interculturale se află preocuparea pedagogică de a oferi elevului posibilitatea comunicării și cooperării cu ceilalți în cadrul unor grupuri eterogene. Acestea au menirea de a reflecta diversitatea punctelor de vedere, de a familiariza elevul cu existența unor perspective diferite de cea proprie (Cerlat 2012: 29-33).

Un alt aspect important este definirea termenului *cultură* și a componentelor sale structurale. Termenul *cultură* desemnează un ansamblu moștenit social și transmis de conduite și simboluri pur-

tătoare de semnificații, un sistem de reprezentări și un sistem de limbaj, care se exprimă în forme simbolice, un mijloc prin care oamenii comunică, își perpetuează și dezvoltă cunoștințele și atitudinile față de viață. După cum notează Djolova, experiența etno-culturală a unui popor include: cultura materială, simboluri și sărbători, tradiții, obiceiuri și etichetă, arta teatrală, cultura muzicală și coregrafia, arta decorativ-artistică aplicată, mitologie, ritualuri și ceremonii, limba, creația orală și scrisă (Джолова 2013: 25-34). În acest context, Stan susține că baza sistemului educațional intercultural este astfel reprezentată de asigurarea unor interacțiuni culturale autentice, eliberate de constrângerile unei axiologii concurențiale. Acest fapt se referă la promovarea prin educație a unui continuum valoric, a unor punți între diverse culturi, etnii, religii sau rase aflate în contact. Este necesar ca elevii să conștientizeze faptul că dacă două culturi sunt diferite nu înseamnă că ele sunt și divergente, că promovarea sistemului de valori pe care se întemeiază o anumită cultură nu invalidează demersul axiologic propus de alte culturi (Stan 2010: 39).

Un concept strâns legat de educația interculturală este competența interculturală, definită ca fiind capacitatea de a comunica adecvat și de a acționa eficient în raport cu o persoană de altă etnie sau religie. Aceasta implică înțelegerea sistemului de valori al „străinului”, emfaticizarea cu el, cunoașterea nu numai a limbii acestuia, ci și semnificația gesturilor, a mimicii, a intonației, a simbolurilor esențiale ale culturii sale. Competența interculturală are o latură cognitivă și una afectivă (Lüsebrink 2005: 10). Potrivit lui Lüsebrink, în procesul de formare a competențelor interculturale se disting următoarele etape:

- etnocentrismul, ca prețuire în exces a propriei identități culturale însoțită, de regulă, de nerecunoașterea adevăratelor valori ale altor culturi;
- atenția acordată unei culturi străine și reprezentanților ei;
- comprehensiunea sau capacitatea de a interpreta adecvat valorile și simbolurile altor culturi;
- acceptarea sau predispoziția de a respecta diferențele culturale, chiar și pe cele fundamentale opuse propriilor noastre repere axiologice;
- aprecierea sau respectul pentru alte valori și standarde culturale, până la o anumită formă de identificare cu ele;
- adoptarea intenționată a valorilor, a standardelor culturale și a sistemelor de simboluri ale celui alt (Lüsebrink 2005: 69).

Cucoș propune o nouă abordare a conceptului de competență interculturală, cu următoarele elemente constitutive:

- cunoștințe: inițierea în mediul social apropiat și în caracterul specific al relațiilor sociale, implementate în ariile interpersonale și intergrupale; însușirea contextului axiologic al culturii proprii și al culturilor străine, acceptate ca rezultat al influențelor continue cu caracter de aculturație; cunoașterea modului de interacțiune a raporturilor interculturale în scopul evitării tendințelor etnocentriste, discriminatorii, xenofobe;
- capacități: aprecierea raționamentelor (a caracterului lor benefic sau malefic, de coeziune sau de separare, constructiv sau distructiv); analiza modului de manifestare a autostereotipurilor și heterostereotipurilor, a felului în care acestea influențează comportamentele în raport cu reprezentanții culturilor străine; autoanaliza eficientă și autocontrolul situațiilor și a conduitelor personale, cu scopul corecției ulterioare a manifestărilor nefavorabile în mediul social intercultural; comunicarea interculturală; adaptarea mesajului la contextul sociocultural;
- atitudini: afirmarea unei poziții cetățenești juste, de combatere a atitudinilor și comportamentelor de ignorare, de diminuare a importanței și de discriminare a culturilor eterogene, promovând toleranța interculturală și cooperarea reciprocă (Cucoș 200: 43).

În definirea competenței interculturale, Wiseman pune accent pe trei dimensiuni: *competența cognitivă* (abilitatea de a se iniția în cultura și în limba persoanei cu care se interacționează, abilitatea de a înțelege istoria, instituțiile, concepțiile asupra lumii, credințele, moravurile, normele, regulile de relaționare), *competența afectivă* (abilitatea de adaptare interculturală prin implicarea competențelor emotive și a celor motivaționale, disponibilitatea de a empatiza) și *competența operațională* (abilitatea persoanei de a se comporta într-o manieră anumită, de a experimenta conduite interculturale pozitive, de a combina conduitele verbale și nonverbale etc.) (Wiseman 1995: 29). În opinia lui Ogay, competența interculturală este capacitatea de a delimita semnificațiile culturale și de a realiza în mod adecvat comunicarea diferitelor identități într-un mediu specific, iar după Dasen P., Perregaux Ch. și Rey M. aceasta este prezentată drept capacitatea de a mobiliza cunoștințe, metode de acțiune, dar și trăiri afective, atitudini pozitive în rezolvarea unor situații de interacțiune interculturală (Ogay 2000: 19; Dasen 1999: 8). Byram și Zarate delimitează cinci categorii distinctive care formează competența interculturală:

- atitudini: curiozitate, deschidere pentru estomparea credințelor stereotipe despre alte grupuri și despre grupul propriu;
- cunoștințe despre grupurile sociale, „produsele” și experiențele acestora, preluate din propria cultură sau achiziționate din cultura altora, care vizează procesele generale de interacțiune socială, nivelurile macro și micro;
- abilități de interpretare și de relaționare: prețarea la o analiză adecvată a unui document sau a unui eveniment generat de o cultură anumită, elucidarea și relaționarea corectă cu evenimentele generate de propria cultură;
- abilități de interacțiune și de descoperire: capacitatea de a recepționa și de a achiziționa noi elemente și experiențe care aparțin altor culturi, de a vehicula cunoștințe, atitudini, abilități în condițiile limitative de comunicări și de reale interacțiuni;
- abilități de reflecție și de evaluare critică, având drept suport criterii, perspective, experiențe și „produse” preluate din cultura proprie și din alteritate (Byram 1997:18-65).

Un alt aspect important al demersului teoretic îl constituie definirea conceptului de comunicare și, în mod special, al comunicării interculturale. Nevoia de comunicare a apărut odată cu omul, deoarece comunicarea constituie condiția fundamentală de existență și progres a comunității umane. Potrivit lui S. L. Rubinstein, aceasta apare în procesul muncii în comun și se bazează pe cooperare și coincidență de interese (Рубинштейн 1989: 86). Similar cu alte trebuințe umane, nevoia de comunicare se caracterizează prin obiectul său, conținut și intensitate. Conținutul trebuinței de comunicare reprezintă momentul central, care evidențiază activitatea comunicativă și o deosebește de alte tipuri de activitate. După cum subliniază M. I. Lisina, în comunicare omul nu caută nici hrană, nici căldură, nici siguranță; în comunicare omul își satisface o necesitate inerentă, nevoia de cea mai mare comoară – de alți oameni, de spiritualitatea lor, de ceea ce numim personalitate, de subiectualitate – ceea ce este cu adevărat inerent esenței umane (Лисина 1997: 151).

Un element important al conviețuirii într-o țară unde există o diversitate etnică pronunțată este comunicarea interculturală. Diversitatea etnică presupune instantaneu o diversitate culturală. În acest caz, atenția ar trebui să fie concentrată asupra comunicării între persoane cu origini socio-culturale diferite: astfel, procesele de comunicare între oameni din diferite culturi vor primi denumirea globală de „comunicare interculturală”, vorbindu-se simultan despre comunicare intraculturală și comunicare in-

terculturală. În cadrul comunicării interculturale, este necesar un cod comun, fără de care comunicarea este imposibilă. Astfel cum comunicarea verbală nu este posibilă, comunicarea non-verbală devine o altă opțiune în care muzica poate spune multe. În comunicarea non-verbală sunt exprimate emoțiile, stările sufletești, sentimentele despre anumite situații, elemente sau oameni, într-o manieră la fel de valabilă și de realizabilă ca în comunicarea verbală. Matoba și Scheible precizează că pentru a avea loc un dialog, partenerii trebuie să aibă același cod în comunicarea lor. Un astfel de sistem nu conține doar elemente lingvistice (cuvinte sau foneme), dar și aspecte ale relației (sentimente, atitudini, idei, cunoștințe, abilități comune etc.). Deși sistemul comun de coduri este o condiție prealabilă pentru un dialog, contururile codurilor sunt încă neclare la început. Comunicarea interculturală include în sine diferite limbi, diferite stiluri de comunicare, contexte culturale, fapt care reprezintă potențiale bariere de comunicare (Matoba 2007: 20). În acest context, Kannetzky subliniază constituirea unui cadru comun de referință în sensul unui sistem de orientare, care apare ca rezultat secundar al procesului de comunicare și permite membrilor unei societăți să acționeze sensibil în cadrul comunității. Cu toate acestea, asemenea interacțiuni nu sunt de obicei la nivelul unui discurs legat de conținut, ci rezultă mai degrabă, în viziunea sa, din condițiile formale ale fluxului de comunicare în sine. Un rezultat secundar al comunicării este o astfel de corespondență în măsura în care viziunea asupra lumii și orizontul valoric al membrilor unei comunități sunt omogenizate în comunicare. Dacă membrii unei comunități doresc să comunice cu alții, trebuie să utilizeze categorisirile și terminologia obișnuite, să respecte regulile obișnuite sau cel puțin să se refere la acestea (Kannetzky 2002: 97-137). În procesul de comunicare, codul de comunicare este purtătorul valorii care trebuie transmisă. Este necesară existența unui cod comun care permite emițătorului și receptorului să se înțeleagă reciproc, fapt ce favorizează posibilitatea de schimb reciproc. Acest cod de comunicare poate fi verbal sau non-verbal, deși ambele sunt la fel de valabile atât pentru transmiterea mesajului destinatarului cât și pentru ca destinatarul să îl înțeleagă. În acest sens, limbajul muzical non-verbal sau verbal facilitează comunicarea între elevi, deoarece poate fi considerat un limbaj universal prin excelență.

Reflectând asupra activității lui John Blacking, etnomuzicolog și antropolog social, Jonathan Stocking accentuează faptul că Blacking definea muzica ca fiind un sunet organizat uman. El afirma că omnia a avut o nevoie profundă de a comunica încă

de la începuturile sale, iar muzica i-a permis să facă acest lucru într-o varietate de moduri de-a lungul istoriei. Muzica există și este esențială în toate societățile, deoarece umanizează oamenii, le permite să împărtășească și să transmită experiențe și emoții pentru „dezvoltarea armonioasă a corpului, spiritului și a relațiilor sociale” (Stocking 2006: 155-157). Faptul că reprezentanții diferitelor tipare de referință culturală la nivelul înțelegerii muzicale au potențialul de a intra în relații comunicative între ei în același timp, clarifică un punct important de diferență față de dialogul verbal și sugerează presupunerea că în afara interpretării contextuale specifice a conținutului corespunzător, sunt căutate alte structuri și modele organizaționale definite formal în *muzică* cărora s-ar putea atribui trasabilitatea aparent universală. În viziunea lui Blacking, persoanele dintr-o societate pot da sens altor sisteme muzicale fără necesitatea de a petrece timpul învățând codurile acestora, așa cum trebuie să facă pentru a înțelege sensul limbilor străine. Aceasta sugerează că poate exista o rezonanță cognitivă supraculturală și că trebuie să existe niveluri la care diferiți compozitori, ascultători și sisteme muzicale utilizează aceleași moduri de gândire muzicală. Jonathan Sutton afirmă despre existența unei structuri de bază care este influențată de o biogramatică umană aparent universală, această perspectivă reflectându-se și în afirmațiile lui John Blacking despre analogia lingvistică a muzicii în ciuda accentului pus pe contextualizarea culturală a semnificației conținutului (Sutton 2018: 86-95).

Muzica poate fi un mijloc de comunicare interculturală, întrucât arta muzicală este o manifestare a ideilor unei societăți, o expresie a experiențelor sale și reunește culturile diferitelor popoare, necesitând cunoașterea elementelor culturale caracteristice, pentru a putea fi parte a procesului interpretativ și creativ muzical. După Palomares, muzica poate fi considerată cea mai veche limbă. Limbajul muzicii nu se mișcă pe tărâmul abstractului, ci demonstrează o gramatică reală, din momentul în care discursul compozitorului apare în gândirea sa și până în momentul în care ajunge la public „se succed diferite faze printr-o călătorie complexă, în care se declanșează procese comunicative tipice acestui limbaj, cum ar fi analiza lucrării, interpretarea, elaborarea, percepția și înțelegerea” (Palomares 2004: 13-16). În cadrul orelor de muzică se trăiesc multiple experiențe, deoarece munca de interpretare muzicală presupune garantarea cunoașterii a ceea ce ne poate oferi celălalt, pe lângă faptul că ne permite să asimilăm și să refacem noile materiale care ne-au fost prezentate, până când acestea devin ale noastre. În acest caz nu vom fi numai în fața unui proces de predare a unor

elemente muzicale specifice, dar ne confruntăm cu un proces educațional prin muzică pentru valorile care sunt transmise (construirea unei realități comune și împărtășite, respect pentru contribuția ce-luilalt).

Potrivit lui Ribot, muzica este una dintre formele imaginației creatoare, care, la rândul său, e parte din raționamentele afective. Aceasta operează cu sentimente, emoții și pasiuni, grupând și combinând stări afective de natură diversă. Ea stabilește raporturi noi, care apar în formă de convingeri sau valori. În comunicarea cu opera muzicală, ascultătorul cunoaște aceste valori prin raționamentul afectiv (Ribot 1996: 89). La rândul său, Mihailova afirmă că socializarea pozitivă a elevilor într-o echipă de creație este dinamică și multiaspectuală. Astfel, în cadrul unei echipe de creație, elevii își pot realiza nu doar abilitățile și aptitudinile dobândite deja în procesul de studii, ci, comunicând cu colegii, pot să se compare în mod adecvat cu ceilalți și să depună efort pentru a-și optimiza nivelul profesional. Oportunitatea de a participa ca și echipă de creație în competiții suplimentare și în viața socială constantă a regiunii permite, de asemenea, îmbunătățirea și dezvoltarea continuă a calităților personale, dezvoltarea unei atitudini corespunzătoare față de sine și ceilalți. De asemenea, creativitatea colectivă contribuie la dezvoltarea gândirii creative și analitice a elevilor, ceea ce are, ulterior, și un efect benefic asupra socializării pozitive în activitatea profesională (Михайлова 2018: 78-81). Muzica și, mai exact, interpretarea muzicală ca instrument de lucru și exprimare în clasă, reprezintă o modalitate de învățare a valorizării altor idei. Predarea muzicii, cu acest tip de instrumente menționate, se transformă într-un proces creativ care facilitează integrarea prin maturizarea personalității, relațiilor interpersonale, motivației, încrederii și stimei de sine (Fernández 2007: 1-8).

Un rol deosebit în acest sens îi revine educației muzical-corale, ținând cont de particularitățile etnoculturale ale regiunii și ale instituțiilor de învățământ individuale. Caracteristicile etnoculturale ale educației muzicale corale reprezintă un proces pedagogic holistic în sistemul de educație muzicală, care vizează formarea competențelor etnoculturale și etnomuzicale la elevi, dezvoltarea simțului artistic și a culturii etnice a personalității, a atitudinilor sociale pozitive, dezvoltarea interesului cognitiv și creativ pentru cultura națională muzicală. Conform Curriculumului la educația muzicală, aprobat în 2019, „prin muzica interpretată, audiată, creată se va modela comunicarea elevului cu lumea, autocunoașterea, integrarea în mediul social și formarea viziunii despre și pentru viață”, iar educația muzicală are

scopul de a forma valorile spirituale, cu extinderi în ținuta etică individuală, morală, civică etc. Valorile educației muzicale promovate prin curriculum reu-nesc:

- trăirea muzicală – drept chintesență a activităților muzicale;
- lecția de educație muzicală ca formă de activitate (creație) muzical-pedagogică, concepută în baza principiilor dramaturgiei artistice;
- sistemul activităților muzical-didactice – ca produs derivat din cele patru forme de activitate muzicală: creație – interpretare – audiere – reflectie;
- cultura muzicală – care înglobează rolul, funcțiile și finalitățile culturii în general, în procesul căreia elevul, cunoscând / valorificând lumea, se cunoaște / se construiește pe sine ca ființă spirituală;
- educația muzicală propriu-zisă – ca muzicalizare a ființei umane prin cultivarea unor structuri specifice: sentimentul muzical = simț deosebit al muzicii, gândirea muzicală = judecată în sonori-tăți-trăiri, conștiința muzicală = capacitate de a auzi artistic-sonor lumea, inteligența muzicală = grad superior al culturii muzicale;
- educația prin muzică – care, odată cu formarea competențelor-cheie transversale / transdisciplinare, urmărește devenirea spirituală a personalității (Curriculum 2019: 4).

În prezent, procesul de introducere a componente etno-culturale necesare pentru asimilarea, conservarea și dezvoltarea patrimoniului bulgar și consolidarea comunicării interetnice are loc la nivelul educației școlare. Patrimoniul etno-cultural al poporului include: cultura materială, simboluri și sărbători, tradiții și obiceiuri, teatru, artă, ritualuri și ceremonii, limbă și folclor, cultură muzicală și coregrafie. Educația etno-culturală ca proces pedagogic integral de transmitere a tradițiilor, normelor sociale și valorilor culturale ale poporului către generația tânără este parte integrantă a procesului de formare a personalității, influențând dezvoltarea socială, morală, mentală și fizică a acesteia. Cântecele tradiționale ale diferitelor popoare sunt incluse în toate programele muzicale școlare și universitare. Componenta claselor școlare și a grupelor universitare din Republica Moldova este multinațională și include studenți de diferite naționalități: moldoveni, bulgari, ruși, ucraineni, găgăuzi ș.a.

Un mediu multicultural este definit ca un set de resurse materiale și relații interumane care se stabilesc între reprezentanți ai diferitelor grupuri etnice și care afectează dezvoltarea și formarea abilităților, nevoilor, intereselor, conștiinței personalității elevu-

lui. Fiecare popor sau etnie deține realizări remarcabile în domeniul estetic: pictură, muzică, artă miniaturală etc., acestea reprezintă identitatea culturală a aceluia popor între alte culturi. Nu în ultimul rând, educația estetică face posibilă comunicarea între civilizații, etnii, popoare, generații diferite, așadar, integrarea culturală a individului în umanitate.

Pentru organizarea comunicării interculturale în cadrul educației muzicale și estetice, drept condiții pedagogice putem numi următoarele competențe specifice disciplinei „Educația muzicală”:

- Receptarea muzicii în situații de învățare și cotidiene, exprimând atitudine pozitivă pentru cunoașterea de sine și a lumii prin arte;
- Interpretarea expresivă a muzicii în contexte educaționale și socioculturale, demonstrând deschidere pentru valorizarea experiențelor artistice;
- Aprecierea creațiilor muzicale în limbaj specific, dând dovadă de spirit critic și respect față de valorile naționale și cele ale altor culturi;
- Explorarea relațiilor dintre muzică și Eul personal, manifestând cultură muzicală ca parte componentă a culturii spirituale (Curriculum 2019: 5).

Activitatea muzicală stă la baza culturii muzicale umane, întrucât dezvoltă o predispoziție pentru muzică, sentimentul muzical, gustul, dragostea și înțelegerea artei muzicale, precum și capacitatea de a interpreta muzica. Însușirea valorilor muzical-estetice estetizează alte domenii ale vieții umane, ceea ce ne permite să considerăm activitatea muzicală drept o activitate muzical-estetică relevantă.

Cultura muzical-estetică este definită ca o calitate integrativă a unei persoane, o manifestare a culturii sale estetice la nivelul uneia dintre formele de arte – muzica, reflectând capacitatea persoanei de a percepe, evalua, transforma și crea muzică folosind criteriile estetice caracteristice a societății în acest stadiu al dezvoltării sale socio-culturale. Drept scop al educației muzical-estetice, cultura muzical-estetică a individului se realizează prin experiența emoțională, evaluarea și înțelegerea estetică, transformarea creativă a muzicii pe baza conștiinței estetice. Ca rezultat al educației muzical-estetice, cultura muzical-estetică formată a individului asigură estetizarea tuturor activităților elevului, sporind astfel capacitățile sistemului educațional în formarea trăsăturilor de personalitate semnificative din punct de vedere social. Cultura muzical-estetică a unei personalități este prezentată în unitatea componentelor cognitive, motivaționale, practice, normative, experiențiale și sociale.

Muzica este o formă emoțional-sonoră de transmitere a experienței spirituale caracteristică tuturor

popoarelor. Ea păstrează și transmite sentimente și concepte importante pentru fiecare națiune. Potrivit afirmațiilor înaintate de Neiceva, folclorul bulgar a preluat bogăția componentelor multietnice ale națiunilor și elementelor bizantin creștine, printr-un set de acțiuni spirituale și ludice, care demonstrează contactul cu straturile antice ale muzicii academice, ceea ce le-a permis să-și îmbine coloritul său național caracteristic cu influențele străine. Această combinație reprezintă specificul muzicii bulgare, unic pentru fiecare următoare etapă istorică de manifestare. Melodiile corale bulgare se disting prin trăsături naționale specifice, caracteristice operelor folclorice:

- simțul sublim al genezei folclorice, tendința de a păstra specificul național modal, metroritmic, factual, sintactic, arhitectonic;
- utilizarea diafoniei ca formă specifică bulgară în practica multivocală populară, care își păstrează semnificația chiar și în cazurile adresării la heterofonie și forme imitative polifonice;
- baza modală diatonică a multivocalității;
- periodicitatea la nivel sintactic;
- predominarea genurilor de cântec și dans în măsuri asimetrice tradiționale bulgare (Нейчева 2016: 33-35).

Educația muzicală și estetică promovează înțelegerea reciprocă între elevii de diferite naționalități, dezvoltând interesul pentru cultura muzicală a reprezentanților altor grupuri etnice. Rezultatul primordial al educației muzical-estetice este familiarizarea elevilor cu alte culturi, formarea legăturilor amicale cu reprezentanții acestor culturi și o înaltă competență interculturală.

Educația muzical-estetică contribuie la dezvoltarea identității culturale, la renașterea tradițiilor naționale și la îmbunătățirea nivelului cultural al oamenilor. Astfel, prin asimilarea tradițiilor muzicale ale altor popoare, înțelegerea propriei identități etnoculturale are loc la un nou nivel.

Referințe bibliografice

Byram M., Zarate G. 1997. Definitions, objectives and assesment of sociocultural competence. Sociocultural Competence in Language Learning and Teaching. Strasbourg: Council of Europe.

Cerlat R. 2012. Educația interculturală – cale spre dezvoltarea inteligenței sociale. În: Materialele conferinței internaționale științifico-practice a psihologilor „Paradigmele inteligenței în psihologia contemporană” (26 aprilie 2012). Chișinău: Sirius, p. 29-33.

Cucoș C. 2000. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom.

Curriculum. 2019. Curriculum Național la disciplina „Educația muzicală”. Clasele V–VIII. Chișinău: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

- Dasen P., Perregaux Ch., Rey M. 1999. Educația interculturală: experiențe, politici, strategii. Iași: Polirom.
- Fernández C. 2007. Desarrollo de la capacidad creativa a través de la educación musical. <https://www.filomusica.com/filo82/creatividad.html> (vizitat 08.04.2024).
- Kannetzky F. 2002. Dilemmata der Kommunikationstheorie. În: Siebel M. Kommunikatives Verstehen. Leipzig: Univ.-Verl. Leipzig, p. 97-137.
- Lüsebrink H.-J. 2005. Interkulturelle Kommunikation. Interaktion, Fremdwahrnehmung, Kulturtransfer. Stuttgart/Weimar: Metzler Verlag.
- Matoba K., Scheible D. 2007. Interkulturelle und transkulturelle Kommunikation. În: Working Paper of International Society for Diversity Management, nr. 1, p. 1-8.
- Ogay T. 2000. De la competence a la dynamique interculturelle. Berna: Peter Lang.
- Palomares J. 2004. Comunicar la música. Comunicar. În: Revista Científica de Comunicación y Educación, nr. 23, p. 13-16.
- Ribot T. 1996. Logica sentimentelor. București: IRI.
- Stan C. 2010. Teoria educației. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Stocking J. 2008. The Musical Human: Rethinking John Blacking's Ethnomusicology in the Twenty-First Century. În: Music and Letters, nr. 89, p. 155-157.
- Sutton J. P. 2018. The Invisible Handshake. An investigation of free musical improvisation as a form of conversation. În: The British Journal of Music Therapy, nr. 32, p. 86-95.
- Wiseman R. 1995. Intercultural communication theory. London: Sage Publications.
- Джолова М. М. 2013. Формирование этномузикально-эстетической культуры студента, будущего педагога начального образования, в условиях полиэтнического образовательного пространства. În: Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология, с. 25-34. / Dzholova M. M. 2013. Formirovanie ehnomuzykal'no-ehsteticheskoy kul'tury studenta, budushchego pedagoga nachal'nogo obrazovaniya, v usloviyakh poliehtnicheskogo obrazovatel'nogo prostranstva. In: Vestnik Adygejskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya 3: Pedagogika i psikhologiya, s. 25-34.
- Лисина М. И. 1997. Общение, личность и психика ребенка. Москва: Институт практической психологии; Воронеж: НПО «Модэк». / Lisina M. I. 1997. Obshchenie, lichnost' i psikhika rebenka. Moskva: Institut prakticheskoy psikhologii; Voronezh: NPO «Modehk».
- Мазель Л. А. 1965. О системе музыкальных средств и некоторых принципах художественного воздействия музыки. În: Интонация и музыкальный образ: Статьи и исследования музыковедов Советского Союза и других соц. стран. Москва: Музыка, с. 225-263. / Mazel' L. A. 1965. O sisteme muzykal'nykh sredstv i nekotorykh principakh khudozhestvennogo vozdeystviya muzyki. In: Intonaciya i muzykal'nyj obraz: Stat'i i issledovaniya muzykovedov Sovetskogo Soyuzo i drugikh soc. stran. Moskva: Muzyka, s. 225-263.
- Матонис В. П. 1988. Музыкально-эстетическое воспитание личности. Ленинград: Музыка, с. 88. / Matonis V. P. 1988. Muzykal'no-ehsteticheskoe vospitanie lichnosti. Leningrad: Muzyka, s. 88.
- Михайлова Н. Ю. 2018. Влияние творческого коллектива на позитивную социализацию личности студентов. În: Культура и искусство в современном социуме. Материалы международной научно-практической конференции, с. 78-81. / Mihajlova N. Yu. 2018. Vliyanie tvorcheskogo kolektiva na pozitivnyuyu sotsializatsiyu lichnosti studentov. In: Kul'tura i iskusstvo v sovremennom sotsiume. Materialy mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferentsii, s. 78-81.
- Нейчева Л. 2016. Болгарское музыкальное искусство как национально-стилевая парадигма в культуре XX – начала XXI веков: диссертация, с. 33-35. / Neicheva L. 2016. Bolgarskoe muzykal'noe iskusstvo kak nacional'no-stilevaya paradigma v kul'ture XX – nachala XXI vekov: dissertatsia, s. 33-35. http://odma.edu.ua/upload/files/neicheva_dis.pdf (vizitat 08.04.2024)
- Рубинштейн С. Л. 1989. Основы общей психологии. Москва: Педагогика, с. 86. / Rubinshtejn S. L. 1989. Osnovy obshchej psikhologii. Moskva: Pedagogika, s. 86.
- Tatiana Jeleapova** (Sofia, Bulgaria). Doctorandă, Academia Națională de Muzică „Prof. Pancio Vladigherov”.
- Татьяна Желяпова** (София, България). Аспирант, Национальная музыкальная академия им. проф. Панчо Владигерова.
- Tatiana Jeleapova** (Sofia, Bulgaria). PhD Student, National Academy of Music “Prof. Pancho Vladigherov”.
- E-mail:** jeleapova@yahoo.com
- ORCID:** 0009-0006-2819-6377